

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904.

Andra Kammaren.

N:o 34.

Lördagen den 26 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträden den 18 och den 19 innevarande mars förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *H. G. Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

angående godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m ;

angående ändrad lydelse af 23 § i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete; och

angående kostnaderna för utvidgning af riksförsäkringsanstaltens och postsparbankens verksamhet.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Efter föredragning af de å kammarens bord hvilande motioner hänvisades herr *G. M. Sandins* motion, n:o 239, till kammarens tillfälliga utskott n:o 3 och friherre *G. J. De Geers* motion, n:o 240, till Riksdagens särskilda utskott n:o 1.

§ 4.

Vidare föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 50, 51, 52, 53, 54 och 55, bankoutskottets memorial n:o 7, lagutskottets utlåtande n:o 39, Andra Kammarens femte tillfälliga

utskotts utlåtande n:o 24, Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 25, Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 26 samt Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 27.

§ 5.

Afgåfvos följande motioner, nämligen af:

herr *D. Holmgren*, n:o 241, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lån af statsmedel för beredande af tillfälle för arbetare att på landsbygden förvärfva egna hem; och

herr *J. J. Byström*, n:o 242, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående lån af statsmedel för beredande af tillfälle för arbetare att på landsbygden förvärfva egna hem.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 28, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med hemställan om sådan ändring i fångarbetet, att det för de blinda outhärliga korgmakeriet ej vidare må förekomma i fängelserna, samt att vanföras och lyttas arbete ej må nedtryckas af konkurrens genom utlämnande af det billiga fångarbetets alster i den allmänna marknaden.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2,54 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Måndagen den 28 mars.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet m. m. *H. G. Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bestämmande af sträckningen af viss del af sjögränsen mellan Sverige och Norge.

Denna proposition bordlades på begäran.

§ 2.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande af ett köpe- och bytesaftal rörande telefonnäten i Stockholm med omnejd m. m.; och anförde därvid:

Herr Hedin: Eftersom detta är en kungl. proposition, är det naturligtvis omöjligt att begagna det ens något så när korrekta uttryck, som man skulle vilja anlita för att säga sin fullständiga tanke om detta förslag. Jag skall därför endast uttrycka den meningen, att ingen af oss måtte behöfva upplefva den dag, då ett sådant förslag vinner Riksdagens bifall, emedan Riksdagen då vore värd att gå härifrån degraderad, som den i sådant fall skulle blifva, till lakejtjänst åt enskilda intressen.

Herr Olsson i Stockholm: Jag har naturligtvis icke kunnat fullständigt genomläsa den nu föredragna kungl. propositionen, utan endast helt flyktigt granskat en och annan punkt af densamma; men det erbjuder sig dock onekligen åtskilliga reflexioner, då man genomläser den på det sättet med en hastig öfverblick.

Det är icke utan, att man har anledning att känna någon betänksamhet i fråga om förslag, som komma från telegrafverket, då man förut har erfarenhet af att förslag från det hållet framkommit, som vid närmare påseende befunnits vara betydligt förhastade. Jag behöfver i detta fall endast erinra om den händelse, som nyligen inträffade under denna riksdag, då telegrafverket före-

slog staten att inköpa en fastighet för en telegrafverkets lokal i en stad i sydligaste Sverige, under det att det sedan kom i dagen, att denna affär var så långt ifrån öfverensstämmande med vare sig telegrafverkets eller affärsvärldens intressen i den staden, att det visade sig, att det tvärtom endast var ett enskildt intresse, som gjort sig gällande.

Jag vill nu icke fästa mig vid att, enligt det förslag som här föreligger, samtalsavgifterna väsentligen skulle komma att fördyras, särskildt på landsbygden; men detta är ju dock en obestridd olägenhet. Däremot skall jag beröra en annan fråga, som förut varit på tal inom Riksdagen. Anledningen, hvarför förslaget framkommit, är ju enligt uppgift den, att man har velat undanröja den olägenhet, som onekligen förefinnes därigenom att det här i Stockholm icke finnes fri samtrafik mellan rikstelefon och de enskilda bolagen. Jag undrar emellertid, om denna olägenhet verkligen är af så betydande beskaffenhet, att både staten och de enskilda abonnenterna böra underkasta sig de uppoffringar och de stora olägenheter, som onekligen skulle komma att blifva en följd af ett antagande utaf föreliggande förslag. Jag har särskildt fäst mig vid den bestämmelse, som förekommer i 6 §, enligt hvilken staten såväl som de enskilda bolagen berättigas att utan hinder af denna öfverenskommelse bestämma afgift för samtal å förbindelselinjer inom sina egna nät. Följden af denna bestämmelse är naturligen den, att särskildt på de kortare sträckorna, exempelvis i närheten af Stockholm, där nu icke någon samtalsavgift betalas, såväl bolagen som rikstelefonen skulle komma att pålägga abonnenterna en samtalsavgift, som man kan säga kommer att fullt ekonomiskt uppväga den olägenhet, som nu förefinnes i fråga om den afbrutna samtrafiken mellan rikstelefon och bolagen.

Men den punkt, som träder främst i dagen vid en granskning af den kungl. propositionen, är frågan om inlösen af de enskilda bolagen efter viss tid, år 1920 eller 1921, vill jag minnas. Faktiskt kommer det naturligtvis att ställa sig så, att om statsverket vill inlösa de enskilda bolagen, får staten betala dessa enskilda bolag vida dyrare än hvad de egentligen äro värda och högre än som svarar mot den nytta, staten skulle hafva däraf. Det stadgas i 13 §, att de enskilda bolagens nät på landsbygden skola inlösas efter de grunder, som bestämmas i Kungl. Maj:ts resolution den 1 maj 1891, nämligen *efter värdering*. Men i fråga om näten här i Stockholm stadgas det, att inlösen skall ske icke efter värdering, såsom rimligt vore, utan att inlösen skall bestämmas efter två på förhand fastställda olika normer, nämligen dels afseende de anläggningar, vid hvilka ledningen är ända till abonnentens apparat framdragen, utan att till någon del luftledning eller fritt hängande kabel användes, och dels sådana anläggningar, hvilkas ledning helt och hållet eller delvis är luftledning.

Dessa båda olika slag af luftledningar skola enligt det kungl. förslaget inlösas med respektive 20 eller 18 gånger afkastningsförmågan vid tiden för öfvertagandet. Enligt den beräkning, som är verkställd af reservanten vid telegrafstyrelsens förslag, skulle priset komma att variera mellan 23,370,000 kronor och 24,600,000 kronor. Med ett beräknadt tillskott af 1,000 abonnenter per år till de 28,000, som bolagen nu hafva, får man nämligen siffrorna $19 \times 30 \times 41,000$, som blir 23,370,000 såsom minimum.

Såsom jag nämnt, är det alldeles tydligt, att då denna inlösnings icke skall ske efter värdering, utan efter en på förhand bestämd norm, hvilken de enskilda bolagen helt naturligt hafva bestämt så, att den kommer att blifva för dem själfva synnerligen fördelaktiga, när, säger jag, en sådan norm redan från början är fastställd, så är det uppenbart för mig, att statsverket kommer att få betala dessa ledningar här i Stockholm med ett betydligt högre pris, än om det skedde efter värdering. Och då frågar jag mig, huruvida det verkligen kan vara skäl, att statsverket skall på sådant sätt betala dessa de enskilda bolagens linjer här i Stockholm med pris, som måste anses oskäligen. Jag hyser den uppfattning, att det alldeles icke finnes någon nödvändighet alls för statsverket att inlösa de enskilda bolagens nät. Enligt min mening är det tvärtom lyckligt, att det finnes två olika representanter för telefonanläggningar, nämligen riks och allmänna, och jag trotsar hvem som helst att kunna uppvisa, *hvarför* det skall vara nödvändigt, att staten skall lösa sig till detta enskilda bolags linjer, ty såsom det nu är ställt med konkurrens mellan staten och bolagen, är det tvärtom uppenbart, att allmänheten får sina telefoner billigare och att anläggningarna, såväl de enskilda bolagens som statens, komma att följa med sin tid och äro angelägna att tillämpa senast gjorda uppfinningar. Med ett ord, allmänheten blir väl betjänad på sådant sätt. Den kungl. propositionens antagande kommer utan tvifvel att medföra ett monopol, för staten på det område, som staten betingat sig, och för de enskilda på det område, som bolagen hafva betingat sig, och jag kan icke finna någon nytta för allmänheten af ett sådant monopols inrättande vare sig på det ena eller andra hållet. Jag tror icke, att olägenheten med den bristande samtrafiken, som för närvarande förefinnes, är så stor, att man för den sakens skull bör underkasta sig så stora uppoffringar, som Kungl. Maj:ts föreslagit. Naturligtvis är afbrottet i samtrafiken en olägenhet, men man hjälper sig dock här i Stockholm den förutan ganska bra. Dels finnes det en mängd personer, som anse sig behöfva båda telefonerna, dels hjälper man sig genom den s. k. förmedlingsbyrån och dels genom att man telefonerar till någon bekant, som har båda telefonerna, och ber honom förmedla samtal.

Jag tror därför icke, att denna mindre olägenhet uppväger de mycket stora olägenheter, som komma att uppstå, om Kungl. Maj:ts förslag antages. Jag hoppas således, att statsutskottet måtte, när

utskottet går till granskning af den kungl. propositionen, med största noggrannhet tillse, huruvida det är med statens intresse och bästa fördel förenligt att gå in på ett så vidtgående och för staten dyrbart samt för den enskilde betungande och farligt projekt som det nu föreliggande, eller om det icke snarare är ett enskildt finansiellt och kapitalistiskt intresse, som här vill göra sig gällande på statens bekostnad.

Herr Waldenström: När denna fråga förra gången var före i Riksdagen, uttalade jag den förhoppning, att den icke mera skulle komma igen, och det af det skälet, att jag är rädd för statsmonopol på telefonväsendets område. Jag har nämligen varit i tillfälle att se, huru sådana monopol gestalta sig i andra länder. I England t. ex., då jag för några år tillbaka var där på en resa, pågick en diskussion i parlamentet angående utsträckning af rättigheten att använda telefon. Det förhöll sig nämligen så, om jag fattade saken rätt, att en affärsman, som hade telefon, icke hade rätt att låta en annan telefonera på denna; icke heller fick han själf för andras räkning telefonera därpå. Han fick endast i sitt eget intresse och för sin egen affär använda telefonen. Undantag gjordes, om en eldsvåda inträffade, ty då fick man telefonera därom på hvarje telefon. Nu hade i parlamentet väckts förslag, att man skulle få telefonera, äfven om det inträffade öfversvämning, och det var detta, som var föremål för öfverläggning i parlamentet just en af de dagar, då jag den gången var i London.

Sådant är tänkbart, när man har statsmonopol, men absolut otänkbart, om det finnes fri konkurrens med enskilda bolag.

Ser jag vidare på beskaffenheten af telefonerna i vårt land och andra länder, så är det alldeles uppenbart, att vi stå långt framför andra länder, åtminstone dem jag känner, och att vi i sanning kunna vara stolta däröfver.

Jag har försökt några gånger att telefonera i Berlin, och jag må säga, att jag gör aldrig om det, ty jag höll på att blifva galen. Hur fick jag inte beja och dundra och stampa, så att det hördes i hela hotellet, för att komma till en person, som bodde omkring en mil från Berlin och med hvilken jag skulle tala! I Amerika gjorde jag en gång samma försök med precis samma resultat. I England har man icke telefoner i så stor mängd som hos oss. Och det rår just statsmonopolet för. Jag försökte en gång att telefonera från Skandinaviska sjömanshemmet i London-Poplar till Cooks resebyrå i London City, men fick det besked, att Cooks resebyrå icke hade telefon. Det förundrade mig på det högsta och lät som en fabel, men det var verkligen så, och jag var tvungen att telegrafera i stället.

Att vårt telefonväsen nått en sådan utveckling och står på en så utmärkt punkt, beror därpå, att vi hafva allmänna bolaget och rikstelefon vid sidan af hvarandra. Det är, som herr Olsson sade,

till följd däraf, som det blifvit nödvändigt för bägge näten att följa med sin tid och vidtaga alla möjliga förbättringar. Så snart förbättringar vidtagits i det ena nätet, har man måst följa efter i det andra. Jag kan icke alls förstå, hvarför det skulle vara så angeläget att nu undvika denna konkurrens. Den finnes blott här i Stockholm och på ett visst område rundt omkring Stockholm. För öfrigt har telegrafverket köpt alla privata nät i vårt land. Låt oss behålla denna konkurrens i Stockholm.

Däremot kan jag icke vara öfverens med herr Olsson därom, att det är en jämförelsevis ringa olägenhet, att samtrafiken är afbruten. Denna olägenhet är ofantligt stor. Det är sant, att det är många affärsmän, som hafva bägge telefonerna, och jag tänker, att herr Olsson själf har det och således kan telefonera åt alla håll. Men det är långt ifrån, att alla kunna hafva dubbla telefoner. Och att begagna det sätt, som herr Olsson nämnde, att antingen telefonera genom öfverföringen eller till en bekant och be honom telefonera till X. och så tillbaka, är en högst afsevärd olägenhet. Den är dock ringa inom Stockholms område i jämförelse med hvad den är, då man vill telefonera från landsorten, där man icke får hafva annat än rikstelefon, till en person i Stockholm, som har allmänna telefon.

Jag skall nämna ett exempel. Här i Stockholm har jag allmänna telefon, men i Gäfle har jag rikstelefon. Om jag reser till Gäfle och vill telefonera till mitt hem, så får jag göra det genom öfverföringen. Men har man gjort det genom öfverföringen en gång, så slutar man med det.

Jag har också försökt ett annat sätt, nämligen att telefonera genom riksdagsklubben. Och det hände för icke länge sedan, att finansministern skulle säga mig något i telefon. Han telefonerade då i riks till vaktmästaren i Riksdagens klubb och sade honom, hvad han ville säga åt mig, och bad honom i allmänna framföra det till mig, och jag bad sedan vaktmästaren telefonera, hvad jag ville svara. Är detta icke en afsevärd olägenhet, så vet jag icke, hvad som så kan kallas! Det är den största galenskap, som man begått på senare åren. Det går väl an, som sagdt, i denna stad; men då man från landsorten vill telefonera till de många tusentals abonnenter, som blott hafva allmänna telefon, så är olägenheten synnerligen stor.

Jag tillåter mig nu gifva anvisning på ett enkelt sätt att undgå alla dessa olägenheter, och det är att helt enkelt återställa samtrafiken och samtrafiksavgifterna. Det var ingen, som klagade öfver denna tioöring mer än telegrafverket, som saken egentligen icke angick. Hvar och en betalade denna afgift ganska gärna. Och det är mycket bättre, att en sådan afgift existerar, än att den icke skulle existera mellan de bägge näten. Liksom det sker på långa afstånd, så bör alltid en samtrafiksavgift existera. Jag var med, då vi sålde vårt nät i Gäfle till rikstelefon. Det var då fråga om

att förbehålla oss fria samtal till Uppsala och Falun, kanske äfven Stockholm. Men jag bekämpade förslaget, och det af det skälet, att om det vore långtrafik utan afgift och t. ex. en person hade en viktig angelägenhet till Uppsala, så hette det kanske, att det var upptaget. Och hvarför var det upptaget? Jo, det var Lisa, som talade med Anna om, huru det var på balen i går, huru tant mår, om farbror är hemma o. s. v. Då betalar man gärna en afgift för att få linjen ledig för ett viktigt samtal. Därför bekämpade jag, som sagdt, förslaget om fri långtrafik, som enligt min åsikt icke skulle blifva någon fördel, utan en ganska stor olägenhet. Af samma skäl bör man ock undvika fri samtrafik.

Sättet att komma ur den bedröfligt löjliga och besvärliga situation, hvori vi befinna oss, är alltså att återinföra samtrafiken och samtrafiksafgiften. Jag skall mycket hellre betala 25 eller 50 öre för öfvergång, än jag telefonerar genom den s. k. öfverföringen. När allmänheten icke klagat öfver dessa 10-örens, begriper jag icke, hvarför man skulle vidtaga en sådan åtgärd som att indraga samtrafiken. Om den återinfördes, skulle det vara till allas båtnad och ingens skada.

Herr Olsson i Stockholm: Jag har naturligtvis icke velat säga, att den bristande samtrafiken icke är någon olägenhet. Den är nog ganska stor. Men hvad jag vill säga är, att den är en betydligt mindre olägenhet än de olägenheter, som skulle följa, om den kungl. propositionen i denna fråga blefve antagen. Jag vill gärna understryka, hvad herr Waldenström framhöll, att sättet att komma ifrån denna olägenhet icke är hvad Kungl. Maj:t föreslagit, hvilket skulle leda till, att staten i framtiden skulle slå ihjäl den enda konkurrent, som verkligen drifvit fram statens telefonväsen, så att det blifvit så modernt och praktiskt; utan, såsom herr Waldenström framhöll, det rätta sättet är att återställa samtrafiken. Ty lika litet som för honom är det för mig begripligt, hvarför denna samtrafik skulle afstängas. Hvem som bär felet för detta, därom vill jag icke yttra mig. Men jag tror, att om Riksdagen, som jag hoppas, afslår denna kungl. proposition, kan det icke dröja länge, innan samtrafiken blir återställd. Ty det nuvarande absurda tillståndet kan icke fortvara. Det tvistas om 5 eller 10 öre mellan telegrafverket och allmänna telefon, och på så ringa grunder är det icke möjligt, att i längden samtrafiken kan få vara afskuren.

Jag vill understryka önskvärdheten af att rikstelefon icke sätter sig på sina höga hästar, utan att den måtte gå i författning om att få till stånd en uppgörelse med allmänna bolaget.

Vidare anfördes ej. Kammaren hänvisade ifrågavarande proposition jämte de i anledning af densamma afgifna yttrandena till statsutskottet.

Kungl. Maj:ts härefter föredragna proposition angående ändrad lydelse af 23 § i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete öfverlämnades till lagutskottet.

Vidare föredrogs och remitterades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition angående kostnaderna för utvidgning af riksförsäkringsanstaltens och postsparbankens verksamhet.

§ 3.

Efter föredragning häruppå af de på kammarens bord hvilande motioner hänvisades herr *D. Holmgrens* motion, n:o 241, och herr *J. J. Byströms* motion, n:o 242, till Riksdagens särskilda utskott n:o 2.

§ 4.

Slutligen föredrogs, men bordlades åter Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 28.

§ 5.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 32, till Konungen, angående anslag till upprätthållande af verksamheten vid folksanatorierna.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Herr *A. Hedin*, som anmält sig för motions afgifvande, aflämnade en motion, n:o 243, om användning af besparingar, som uppkommit å de af Riksdagen beviljade anslag.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,3 e. m.

In fidem.
Herman Palmgren.